SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Desatero komunikace se seniory se zdravotním postižením
Zásady pro komunikaci s člověkem s demencí
Pravidla komunikace s klienty v konceptu bazální stimulace – desatero bazální stimulace

Příloha 2: Standardy kvality sociálních služeb

Příloha 3: Rozhovory s informantkami

PŘÍLOHY

Příloha 1:

Desatero komunikace se seniory se zdravotním postižením
(Bártová, Z. s. 18)

- Respektujeme identitu pacienta a důsledně jej oslovujeme jménem nebo odpovídajícím titulem.
- Důsledně se vyhýbáme infantilizaci starého člověka.
- Při komunikaci s geriatrickými pacienty se zdravotním postižením a při jejich ošetřování cílevědomě chráníme pacientovu důstojnost.
- Respektujeme princip zpomalení a chráníme seniory před časovým stresem.
- Složitější nebo zvláště důležité informace několikrát zopakujeme.
- Aktivně, ale taktně, ověříme možné komunikační bariéry (porucha sluchu, zraku apod.) a k tomu přizpůsobíme komunikaci.
- K usnadnění komunikace se zdržujeme v zorném poli pacienta.
- Bez ověření nedoslýchavosti nezesilujeme hlas.
- Dopomoc při pohybu, odkládání oděvu či uléhání vždy nabízíme, ale nevnucujeme.
- Při ústavním ošetřování by komunikace i ošetřovatelská aktivita měla cílevědomě směřovat k podpoře a udržení soběstačnosti.

Zásady pro komunikaci s člověkem s demencí
(srov. Friedlová, K., s 39, Bártová, Z., s 19)

- Pro komunikaci vždy nejprve vytvořte podmínky.
- Berte na vědomí co klient dělá, až si budete jisti, že vás vnímá, nabídněte mu své téma.

- Pokuste se spíše přijímat iniciativy člověka s demencí, tzn. Sledujte důkladně jeho neverbální sdělení, poslouchejte slova a snažte se porozumět, co tím klient myslí.
- Využívejte v komunikaci několik kanálů současně -zrak, sluch, gesta, postoje
- Když vám klient nerozumí, pokuste se říct totéž jiným způsobem, zjednodušte ho, používejte gesta.
- Po všem, co spolu děláte, klienta s demencí povzbuzujte, dávejte mu najevo, co dělá dobře.
- Snažte se používat slova dotyčné osoby.
- Vyjadřujte se co nejjednodušeji, používejte krátké, jednoduché věty.
- Pojmenovávejte vše, co děláte vy a co má dělat klient.
- V průběhu rozhovoru se držte jednoho tématu.
- Neklaďte zbytečné otázky.
- Komunikujte jako s dospělým, nehovořte dětskou řečí.

Pravidla komunikace s klienty v konceptu bazální stimulace – desatero bazální stimulace (Friedlová, K., s 39)

- Přivítejte se a rozlučte s klientem pokud možno vždy stejnými slovy.
- Při oslovení se ho vždy dotkněte na stejném místě (iniciální dotek).
- Hovořte zřetelně, jasně a ne příliš rychle.
- Nezvyšujte hlas, mluvte přirozeným tónem.
- Dbejte, aby tón vašeho hlasu, vaše mimika a gestikulace odpovídaly významu vašich slov.
- Při rozhovoru s klientem používejte takovou formu komunikace, na kterou byl zvyklý (anamnéza).
- Nepoužívejte v řeči zdrobněliny, pokud na ně není klient zvyklý.
- Nehovořte s více osobami najednou.
- Při komunikaci s klientem se pokuste redukovat rušivý zvuk okolního prostředí.
- Umožněte klientovi reagovat na vaše slova.

Příloha 2:

Standardy kvality sociálních služeb

(srov. Průvodce poskytovatele, s 7-97, Grenarová, O. a kol, s 10–13).

***Standard 1*:** Cíle a způsoby poskytování péče - formulace poslání, cíle, cílové skupiny, principů poskytovaných služeb. Z hlediska významu patří základní prohlášení organizace k nejpodstatnějším dokumentům. Má význam nejen informativní, ale stává se pro organizaci veřejným závazkem.

***Standard 2*:** Ochrana práv uživatelů - ormulace oblastí a situací, v nichž by mohlo dojít k porušení práv uživatelů a střetům zájmů, respekt potřeb, připomínek a požadavků.

***Standard 3*:** Jednání se zájemcem o službu - informovanost zájemce o službu o možnostech a podmínkách poskytování služby, projednání požadavků, očekávání a osobního cíle.

***Standard 4*:** Smlouva o poskytování sociální služby - pravidla pro uzavírání smlouvy s ohledem na osobní cíle uživatele.

***Standard 5*:** Individuální plánování průběhu sociální služby - plánování služby společně s uživatelem, hodnocení naplňování osobních cílů, systém předávání informací mezi zaměstnanci.

***Standard 6*:** Dokumentace o poskytování sociální služby - pravidla o shromažďování a uchovávání osobních údajů uživatele.

***Standard 7*:** Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociální služby - pravidla pro postup při podávání, vyřizování a evidenci stížností na kvalitu sociální služby, kontakty na nadřízené orgány.

***Standard 8*:** Návaznost poskytované služby na další dostupné zdroje - podpora uživatelů v kontaktech s přirozeným sociálním prostředím.

***Standard 9*:** Personální a organizační zajištění sociální služby - stanovení struktury a počtu pracovních míst, kvalifikačních a osobnostních předpokladů, oprávnění a povinnosti každého zaměstnance.

***Standard 10*:** Profesní rozvoj zaměstnanců - pravidla pro hodnocení a program profesního rozvoje zaměstnanců.

***Standard 11*:** Místní a časová dostupnost poskytované sociální služby - poskytovatel si stanovuje místo a dobu poskytování sociální služby odpovídající potřebám cílové skupiny.

***Standard 12*:** Informovanost o službě - soubor informací o poskytované sociální službě přístupné široké veřejnosti.

***Standard 13*:** Prostředí a podmínky - zajištění materiálních, technických a hygienických podmínek poskytovatelem, které odpovídají kapacitě, charakteru služeb a okruhu osob.

***Standard 14*:** Nouzové a havarijní situace - definice těchto situací, postup při jejich řešení.

***Standard 15*:** Zvyšování kvality sociální služby - kontrola a hodnocení poskytovatele zda je poskytovaná služba v souladu s veřejným závazkem a osobními cíli uživatelů, zpětná vazba.

Příloha 3:

Rozhovory s informantkami

V této příloze jsou uvedeny pasáže audio nahrávek z rozhovorů s informantkami. Z důvodu velkého množství osobních a citlivých údajů jsou některé pasáže z rozhovorů vypuštěny. Texty jsou přepsány v původní hovorové češtině.

1. Jaké máte vzpomínky na život před nástupem do domova.

(Informantka L) *„Před nástupem do domova, už jsem byla vdova, nerada na to vzpomínám, děcka už byly všechny z domu, kluci už byli ženatí, jeden bydlí v ... Se mnou se nestýká, říká, že nemá čas. Ten první je v cizině, 2x do roka jezdí domů na 14 dnů a na Vánoce 3 týdny, taky se neozve, prý nemá čas, ale já už jsem si zvykla. Žádný pláč mi nepomůže, tím bych si uškodila akorát sama sobě a oni by stejně byli tam, kde jsou".*

(Informantka B) *„Ovdověla jsem v 50 letech, byla jsem sama a vychovávala jsem sama postiženého chlapca, no a teďka teda zemřel loni, měl 45 roků, druhého chlapca sem si vzala od půl roku, protože dcera byla jako tanečnice a on už má taky 35 roků".*

(Informantka M) *„Než jsem sem nastoupila , onemocněla jsem v 97 roce s nohou. Dostala jsem růži do nohy a nemohla jsem se už sama obejít a chodila mě tam od synovce manželka, pomáhala mě, no a potom měli dítě, tak to taky nešlo, tak já jsem byla nucená jako jít sem do domova důchodců".*

(Informantka A) *„Paní sociální volala že bych už mohla jít a dcerka říká mami vždyť je to ještě brzy ještě nepůjdeš, no a trvalo to zas nějakej čas. A pak zase paní sociální volala a ona říká mami sedni si paní sociální mě zas volala, že je volné místo a my jsme to ještě odložili a když volala po třetí, tak nám řekla, že pak už můžem čekat dlouho. No a to mě už bylo 89 a už se mě bála nechat doma, tak jsme teda šli za ní. No já jsem to brala jako samozřejmost, já jsem ten návrh dala sama, protože já jsem řekla: ty chodíš do práce, já třeba nebudu moct ani vstat a já budu teďka celej den čekat až ty přijdeš? Vždyť to musíš sama vědět, že to není možný, to bys musela furt někoho zajišťovat, tak ona s těžkým srdcem mě sem dávala. No a potom povídal mě zeť neříkej ji jestli se ti tam nelíbí, tři dny ona probrečela doma. Ale já jsem to brala tak jaksi, jako samozřejmost, že mám být tam, byla jsem v garsonce sama, nebo mám být tady. A tady je veškerá pomoc a nemusím ju zatěžovat s tím, že? Hned pro mě přijela vždycky v pátek a vždycky se mě ptala: mamo nejsi z toho smutná, že deš. Já říkám ne , já bych ani nechtěla, abys mě tak často odvážela, poněvadž já vlastně tady to okolí neznám, víte opravdu ona mě tak často bere, že se ani nemůžu tady s těma lidima tak seznámit a já když mě babička tady něco vykládá, tak mě to nic neřekne. Víte tak juksem to brala tady jako za domov, jenom jsem chtěla abych tady*

taky byla občas vidět, tak teď jenom tak jednou za 3 týdny dom jezdím. Ale mám vyčerpany do posledního dne, kdy můžeme jezdit. Dcera měla sešit a tam si všechno zapisovala, abych nepřekročila".

2. Kdy jste si začala uvědomovat, že potřebujete v určitých činnostech pomoci ?

(Informantka E) *„Mě by opravdu bylo nenapadlo, že bych se toho dočkala, že bych byla v Domově důchodců, jenomže jak už potom přijde stáří a už jsem věděla, že manžel zemřel, on byl důstojník tady v akademii, učil na vysoké škole, pak zemřel a když už jsem bydlela sama, tak teprv jsem jako požádala sem do toho Domova důchodců, asi tak když jsem měla těch 85let, do té doby jsem byla sama. Protože jak přijde těch 80let, tak už člověk není schopen všecko si obstarat jako sám".*

(L) *„Když se děvčata vdala, chtěla jsem jít do penzionu, přihlásila jsem se tam. Každý dva roky jsem telefonovala. Vždycky jsem volala na úřad, kde byla sociální pracovnice. Bydlela jsem u syna v …, ale nelíbilo se mi tam, byla jsem tam stále sama, snacha pořád odjížděla do …, odkud pochází. Jednou jsem slyšela, jak se moje děvčata baví, a bylo mi to moc líto, jak děvčata říkají tomu synovy, nechceš si vzít mamku na nějakou dobu k vám?, tak to mě zmáčklo srdce. Cítila jsem, že překážím, byla jsem tam 2 roky. Když byl syn doma, tak to bylo dobrý, to se se mnou všeci bavili, ale jakmile zase odjel zpátky, tak to se snacha ráno sbalila a odjela k rodičům. A já jsem tam bývala sama, to mi bylo moc smutno, takový kůl v plotě. Někdy jsem jezdila k sestře, tak jsem tam byla týden, no nechtěla jsem ji obtěžovat, protože ona je starší jak já a není taky zdravá. A potom snacha chtěla odjet za ním tak na tři měsíce a říká mi, víš co, já bych tě tady nerada nechala samotnou, mi tě zavezeme k (dceři)…. Já jsem začala brečet, strašně mi to bylo líto, že zas musím někam jít jinam. Bylo mi to nepříjemný kvůli zeťákovi, že tam musím být. S dcerou dobrý. Zeť mi řekl do 15. února buď půjdeš ty a nebo já. Tak jsem každý den se ráno sebrala, abych mu nebyla na obtíž a jela jsem do města, tam jsem si dala oběd a chodila jsem pak po městě nebo jsem jela ke známým, tak jsem to prostě probloumala. To byly nejhorší dny v mém životě. Tak jsem chodila ob den za tou paní V. a prosila jsem ji, až mi to tenkrát domluvili, abych tam přišla a tenkrát se uvolnilo nahoře to místo".*

(M) *„Kdy jsem si to začala uvědomovat? Tak v tom 99 roce. Pak jsem dostala ekzém, pořád jsem se z něčeho osypávala, pak se mi to dalo do očí, neviděla jsem, no a tím pádem už jsem věděla, že to není všechno v pořádku. A když jsem šla k paní doktorce, tak mě řekla, že mám i špatný srdíčko, tak jsem byla vyřízená. Bylo mi to od ní doporučeno. A synovec se o to tak postaral, abych šla, jsme šli, sem jako do toho domova důchodců. Protože oni na mě taky čas neměli, on má svoji domácnost a všichni svoje zaměstnání, tak na koho jsem mohla spoléhat".*

(A) *„Já jsem věděla, že když budu tady a ne doma, prozatím já nepotřebuju, ale dcerku jsem ušetřila od takovejch věcí, ona mě jezdila nakupovat, já jsem sama nemohla, moc mě bolelo v zádech ,chodila jsem s hůlkou a já jsem si to tak uvědomila, že bych to tak pořád nemohla*

dělat. Ale takhle jsem si ještě uvařila a ještě dneska, když můžu tak udělám co můžu, ale dcera mi pak nadává. Já jsem ale taková, že musím pořád zkrátka něco dělat. Nemůžu nečinně sedět. Já ráda pozoruju. Chodila jsem tady po těch ulicách, tady všady, dívala jsem se do zahrad".

3. Jak jste tyto změny vnímala?

(E) *„Vůbec jsem si to nedovedla představit, já vám řeknu, ze začátku mě bylo dost smutno a našla jsem si teda paní …, že jsem k jejímu věku a jako souseda, jenomže jsem se trošku zklamala".*

(L) *„Vůbec mi to nevadilo, já jsem strašně potřebovala už takovej ten stabilnější klid a i kdyby mě byli dali na půdu bydlet, tak jsem byla ochotná i na té půdě být. Svoje věci jsem měla u své nejmladší dcery ve sklepě a nevím, co s tím udělala, asi mi to vše prodala nebo vyházela, neptám se na to, bylo to prádlo".*

(B) *„Vše jsem si dělala do posledka sama, měla jsem pračku, kde jsem prala jednou a od té doby tam stojí už 20 roků. Já jsem si všecko dělala rukama. A eště když měl syn oslavu 70 roků na nádraží, tak jsem přišla ze špitálu, zasázela jsem brambory a na stoličce je aj vykopávala. No a když jsem tak vyryla tu zahrádku a zbylo tam trochu mrkve, ještě jsem přemýšlela, co budu dělat, no a spadla jsem ve tři hodiny u postele a zlomila jsem si ten krček A sotva mě zoperňovali z tím krčkem, tak jsem musela na operaci s tlustým střevem. Já už jsem si to před dvouma rokama objednala, totiž syn mě to objednal, protože já už jsem na ty nohy nemohla a když jsem měla toho postiženého chlapca, tak jsem měla zlomenó ruku a já jsem ho pořád nosila a já jsem se celá tak zkřivila. Tož potom, když jsem měla ještě toho druhého skoro 4 roky, taky než šel do škole, už jsem špatně chodívala, jak jsem byla zkřivená. Já nevím, co se mě v té páteři stalo. Po operacích jsem byla na LDN a pak jsem šla zrovna sem".*

(M) *„No tak jsem si říkala nedá se nic dělat, brala jsem to úplně, že to musí být, protože když si člověk nemůže sám udělat nic a nemůže se obejít, to sem se ještě jakž takž obešla, no ale, tak jsem byla nucená. Takže ty zdravotní důvody".*

(A) *„Já jsem si to na čisto brala jako bych šla někde dom, jako bych se někde stěhovala,z jednoho místa na druhé, tak jsem to brala. Vůbec mě to nepřišlo. Když jsem šla odsud poprvé dom, tak jsem byla taková trochu smutná".*

4. Měla jste kolem sebe někoho, kdo byl schopen Vám se s danou situací lépe vyrovnat?

(E) *„Tady ta paní, co jsem s ní bydlela, tak ona když jsem přišla, tak mě říkala, že by se bejvala zbláznila, že se pořád s jednou paní hádala. Ale brzy zemřela. Pak přišla paní S. ,znala jsem ji z pošty, chodila tam třídit poštu. Paní ředitelka se ptala syna, jestli chci být sama, ale já*

jsem řekla, že ne, že jsem zvyklá na kolektiv, že sama být nechci. Paní S. potom dostala jednolůžkový byt. Pak přišla paní Ž., ta je moc hodná a slušná".

(L) *„Pomohla mi ta paní V. s tím zařízením a taky, chodila jsem tam co 3dny, já už jsem tak chtěla být na místě, kde si budu říkat, že jsem doma".*

(B) *„Já jsem se neobracela na žádného, jenom na svého syna, on mě to pomohl vypsat (dlouze o něm vykládá). On byl samo neštěstí".*

(M) *„Ne, neměla. Protože, bydlela jsem ještě s bratrem. To víte, mě snad by ještě si někdo, ale jak jeho. On je hluchej a postiženej. Bydlím s bratrem, ještě mám postiženého bratra, který je od mládí hluchý a nosí naslouchací aparát. On rád chodil do lesa, protože jsme bydleli v lese, měli jsme to kousek a já vždycky se strachem čekala, kdy přijde, ať jako přijde, protože se mu rozbolavěla noha, a tak jsem měla strach, kdyby někam do nějaké díry zapadnul, že tam vykrvácí a u nás, že jde do lesa je široké pojem. Kde já bych ho šla hledat. Jsou tam všady hluboké lesy. A když třeba mi řekl, že jde jenom kousek, tam se říká na trávníkách a hned se jde do lesa, že jde jenom na tu lavečku, tam je taková lavečka a stoleček, tak že si jde tam sednout. Jenomže bylo třeba poledne, on odešel před desátou a on doma nebyl. Já jsem sušila oběd na plotně třeba až třeba do půl třetí a už se strachem jsem čekala, z které strany přijde, a jak to bude, nebo jestli vůbec přijde".*

(A) *„Dcerku , ona psala i té druhé a ona ji ani neodpověděla, říkala, že napíše, ale nenapsala dodnes. Pořád slibuje přijedu, ale nepřijela vůbec. Kolikrát si říkám v nedělu, když tady su, kdyby se mi tady tak objevila mezi dveřima. Teď poslala balík a říkala, že nemůže přijít, že mají moc práce,ale já jsem jí jednou řekla: podívej P.... kdyby sis uvědomila, že máš 90letou mámu, tak bys věděla, že každou chvíli umře, ty přijdeš až na pohřeb, že? To maminku uvidíš, až bude pozdě. Pořád říká, že má moc práce, no je to její věc, já už jsem se s tím smířila. Taky jsem měla maminku a dělaly jsme se sestrou obě dvě, ta měla rakovinu, šla jsem ji navštívit v nemocnici, doktor řekl už ji není pomoci, jak jsme ji otevřeli, tak jsme ji zavřeli, vezmete si ji dom a nebo vám dál nachystáme místo. Já povídám my si ju vezmeme dom, sestra bydlela v L… i já jsem jí řekla M…, maminka má po operaci, dají nám ji dom, tak jak to uděláme. Ona pracovala a já taky. Ona řekla tak maminka půjde ke mně, tak jsme se střídali, ona dopoledne a já jsem tam přišla odpoledne. Ani jsem nepřemýšlela, že bych řekla ne. Bylo to samozřejmý. Maminka byla spokojená a my taky".*

5. Co Vás přimělo k rozhodnutí podat si žádost do Domova pro seniory?

(E) *„Protože jsem měla 4 mrtvice a paní doktorka, primářka Š., vzkázala synovi, tomu doktorovi, aby za ňou přišel a ona mu řekla, že už jsem měla 3krát mrtvičku, že už nemůžu být sama a tak mu řekla, aby mi našel byt blízko něho nebo u nich. Koupili mi v … byt, bydlel tam se mnou vnuk, před 6 lety jsem přestala vidět, byla jsem v Praze na operaci s okem, mám tam zákal, na pravý oko teď vidím, na druhé oko jsem ztratila zrak".*

(L) *„Takovej ten cigánský život, taková ta nejistota. To mě strašně ubíjelo“.*

(B) *„Protože jsem viděla, že on taky nemůže na ty nohy a co já sama a to už jsem taky měla hromadu let. Taky ze zdravotních důvodů. Do 82 let jsem chodila pomáhat uklízet na nádraží kanceláře“.*

(M) *„Protože už jsme nemohli, ani on. My topení máme jenom na dřevo nebo na uhlí a to už jsme nemohli žádnej zajistit si to dřevo. A když jsem si ho musela koupit, tak už nebylo peněz, takže jsme málem živořili. A odhazovat třeba sníh na to jsme taky nestačili“.*

(A) *„Tak se mi to v té hlavě honilo, viděla jsem jednu paní, která ležela, dcerku měla sice vedle, ale pracovala. Chodila tam ráno a odpoledne pečovatelka, večer pak byla s ní. Ale viděla jsem, co má s tím starostí s tím, ona jí tam vždycky všechno nachystala, ale přesto já bych si to nedovedla představit, kdybych já měla zůstat takhle doma a nemohla chodit a nechtěla jsem tu dcerku tak zatěžovat, vždyť ona musí na tu prácu myslet, musí shánět si. No tak sem se rozhodla sama, postavila jsem ji k hotové věci“.*

6. Jak se k tomuto Vašemu rozhodnutí stavěli Vaši příbuzní, konzultovala jste tuto možnost s nimi?

(E) *„Ano, přišli oba syni, před tím mě opatroval vnuk, když jsem měla 85 let a přišel mě gratulovat, tak mu syn řekl, esi mě může opatrovat, všechno mě pomohl. On se naučil vařit, vymaloval mě a všecko mě pomohl“.*

(L) *„Jim to bylo úplně jedno. Oni to nechtěli slyšet, to je tvoje věc co si uděláš, ale moje věc to nebyla, že jsem musela poslouchat veškeré ty domluvy mezi nima. Kolikrát to nebylo příjemný. Odložili mě jak věc. Peníze jsem dala dceři na pohřeb, aby mě měli za co pochovat a neutráceli si svý a aby mě nemuseli jenom tak zahrabat“.*

(B) *„Jak se mohli stavět. Já jsem řekla, já tam půjdu, já nebudu žádnyho otravovat a když tam můžou být druzí, já tam můžu být taky. A když jsem tolik roků dělala od dětství, tak si taky zasloužím, abych měla péči. Oni s tím souhlasili. Mě žádné nikdy nic nevymlouval, já když jsem o něčem přemýšlela, tak jsem to vždycky uvažovala s rozumem“.*

(M) *„Ano právě s tím synovcem. A ten říkal: teto nedá se nic dělat, budeš muset jít, protože jak vidíš my se o Vás tak starat nemůžeme. A nakonec on bydlel ještě víc jak o kilometr dál a když měl jít třeba 3x nebo víckrát za mnou nebo se podívat, každej den taky mu to nevyšlo, taky nemohl jít a někdy jsem ho potřebovala, že hned kdyby tak přišel, no a tak proto jsem na to přistoupila, že do toho zařízení půjdu, půjdeme oba“.*

(A) *„Já jsem měla jenom dva synovce a ty jsem s tím nechtěla zatěžovat, řekla jsem jim to až to byla hotová věc a ten jeden mi říká, ale teto udělalas dobře. Já to beru tak, mladí lidé žijí jinak a my také žijem jinak, ledacos se nám nelíbí a zasahovat do toho, to by dělalo jen mrzutosti, takhle oni žijí sami a já tady v klidu, já jsem spokojená tady, mě se tady líbí a já*

říkám, kdo není vybíravé hlady umřít nemusí, jenom říkám chtěla bych hustší polívky. Postavila jsem je všechny před hotovou věc. Teď už mě to míň chodí, špatně spávám".

7. Odkud jste se o naší službě dozvěděla, využívala jste před tím i jiné služby, uvažovala jste o jiných možnostech řešení Vaší situace?

(E) *„Z pošty. Poslední rok jsem už nevařila, to už mi chodila jedna paní nakupovat a nosili mě obědy každý den. Nabízeli mi pečovatelský dům, ale já jsem chtěla raděj semka, špatně jsem chodila".*

(L) *„To jsem se dozvěděla od paní na sociální péči, musela jsem nějaký čas čekat, až se uvolní nějaké místo. Nikdy jsem nevyužívala žádných služeb, starala jsem se sama o sebe. Já jsem zpátky dom nechtěla, vůbec jsem neuvažovala o jinym. Sestry jsou také nemocné. Skutečně jsem nechtěla nikoho zatěžovat ještě sama se sebou v tý naší rodině".*

(B) *„Seznámila jsem se s nějakým Ž. a on s paní koupili tady v …nějakou chaloupku a potom, když už nemohli, tak šli do teho domova. Tak já už tenkrát jsem věděla, že ten domov je. Já jsem si chodila nakupovat sama, měla jsem kočárek a chodila jsem s holí. Potom až už jsem teda na tom byla špatně, tak jsem to napsala synovi a on mě nakoupil". Nikdy jsem o jiném neuvažovala, já jsem se celej život starala sama o sebe a nikeho nebudu otravovat, protože každé má svou domácnost, každej má svůj rozum a svý zvyky, tak já jsem si vždycky přála, abych byla sama svojí osobou".*

(M) *„Od toho synovce, protože on měl tady toto na starosti. On jezdil s těma důchodcama, on to zařizoval, měl přes to přehled, tak nám to všechno zjistil. Byla tam i jeho manželky maminka a ta taky říkala, že jenom ať jdu, že co tady budeme dělat. Nechodil k nám nikdo, pomáhal jenom ten synovec, když mu to vyšlo. Potom měl bratr strašně škaredě bolavou tu nohu, tak mu tam sestřička chodila, odeslaná z té sociální péče, přes den převazovat tu nohu. U nás pečovatelky nepřicházely v úvahu vůbec, tam na vesnici nedocházely. Jenom akorát když to měly nařízený, z toho důvodu, když byl někdo nemocnej, nebo měl ty nohy bolavý, tak aby se o to postaraly, protože člověk tomu sám nerozumí a mohl by ho nějak poškodit. To ještě, když doktor S. byl na světě, tak tam posílal tu sestřičku. Tenkrát tam chodila sestra…, už nevím, je to dlouho".*

(A) *„Tak to víte, že existují domovy a podíváte se a ten Vyškov mi nejvíce vyhovoval, nechtěla jsem do Brna a když jede kam jede stejně musí jet přes Vyškov. Takže nemají žádnou zajížďku.Mě by nenapadlo, že bych měla do Brna si zadat, ale pak jsem kolikrát nad tím přemýšlela a říkala jsem dceři, já jsem si to přece měla dát do Brna, tam bych měla známý a měla bych tam co vykládat. Já jsem si zvládla všechno sama, mimo nákupu a pak velký prádlo mi brala dcerka, nebo velký úklid, malování to mě všechno dělali. Okna přišli umýt. Na židlu jsem nemohla vylízt, kolikrát jsem vlezla na židlu a spadla jsem a jednou jsem nemohla ani vstat*

a to jsem měla na vařiču mlíko a klíče jsem měla ve dveřích. Pořád jsem měla kolem sebe hodné lidi. Neuvažovala jsem o tom, nešla bych k žádnýmu známýmu, poněvadž vím, že jednou bych přišla na obtíž nebo něco, to jsem uvažovala jenom ten domov. Nechci nikoho obtěžovat, já vím, že by mě dcerka udělala, ale někdy by jí to taky třeba nebylo milý, nebo a víte co když je člověk starej, aniž by chtěl ten člověk co vás opatruje tak ... to víte že nemáte vždycky náladu".

8. Jak dlouhá doba uplynula od podání Vaší žádosti k umístění do zařízení? Myslíte si, že tato doba odpovídala Vaší potřebě umístění?

(E) *„Trvalo to dlouho, předtím jsem byla v Domově ve Znojmě, sehnal mi to syn, krásně tam bylo a čekala jsem tady na Vyškov. Až mi řekli, že tady mají místo. Určitě jsem to potřebovala, protože oni zas potřebovali pro ty svoje, co byly z jejich kraje, já jsem chtěla jít do Vyškova, protože zde jsem některý lidi ještě znala, doufám, že paní se mi vrátí, ona je moc hodná".*

(L) *„Nebyla to dlouhá doba, pojistila jsem si to na více místech".*

(B) *„Myslím skoro 3 roky. Nebylo to dlouho, protože já jsem byla tenkrát soběstačná, poryla jsem si zahrádku, vyprala jsem si".*

(M) *„My jsme se sem dostali poměrně brzy, něco přes půl roku jsme jenom čekali. Synovec to všechno vypsal, protože tomu rozuměl. Spíš jsem byla překvapená, protože mě strašili, že to může trvat i dva roky. To jsem si říkala, panebože jestli to bude trvat dva roky, tak do té doby snad umřu. Už jsem nemohla, někdy mi i ta synovcova manželka donesla navařeny jídlo. My jsme měli opravdu nějaký štěstí a strašně jsem se divila, že to bylo tak brzy, protože jsem to tak brzy nečekala. On mě sám řekl, teto připrav se, může to být za půl roku, nebo taky za tři roky. Než jsem nastoupila, tak se u nás byla podívat sociální pracovnice tady z domova".*

(A) *„Jé to já vám nemůžu říct, pořád se to oddalovalo a oddalovalo se to hodně dlouho. My jsme tu žádost tenkrát podávali v Brně. Nebyla to dlouhá doba, kdyby to byla dlouhá doba tak bych to přijala hned, ale že ještě jsem nechodila o hůlce. V 80 letech jsem měla slabou mrtvičku, už to bylo horší ta noha mě přestala poslouchat jak jdu lehce se mi zohýbá, ale ještě jsem si všechno sama dělávala. Tenkrát jsem si nemyslela, že bych to až tak potřebovala, řekla jsem si až to bude, tak to bude".*

9. Jaké byly Vaše dojmy po nástupu do domova? (z prostředí, z přístupu personálu, z přijetí ostatními uživateli?). Vzpomínáte si ještě na Váš první den, první noc?

(E) *„Byla jsem spokojená, protože už jsem nemohla moc chodit, neviděla jsem na to oko, tak jsem málo už chodila ven, ale měla jsem balkón, tak jsem chodila na balkón.*

Všichni mě přijali moc pěkně, já jsem spokojená. Paní L. mě říkala-já jsem ráda, s tou paní jsem se nesnášela, já bych přišla do blázince, tak jsem ráda, že tu jste. A nezdálo se mi nic".

(L) *„Já jsem si nevybírala, nevybírala jsem si spolubydlící, kde chcu bydlet, byla jsem spokojená tam, kde mě můžou dát a co mi můžou poskytnout, stravu jsem měla, prádlo mi vyprali, takže já jsem byla od začátku úplně spokojený člověk. Neměla a nemám problémy se s lidma sžívat a nejsem náročná a nikoho neotravuju nebo si nevymiňuju věci, který nemůžu mít, neměla jsem zvláštní nároky. Spolubydlící byla sice taková dominantní, ale vždycky jsme se domluvily. Nejhorší chvíle pro mě byla, když jsem měla o ní strach, že umře, byl to první člověk, se kterým jsem tak nějak dohromady bydlela. Byl to pro mě první cizí člověk, se kterým jsem takto bydlela. Bylo to pro mě hrozný. Nevěděla jsem, jak jí pomoct, tak jsem volala sestřičky. Říkala jsem si, že kdybych já potřebovala, tak by mě taky určitě chtěla pomoc. Pak mi ani nepoděkovala, to potom její dcera, ale ona měla taky tvrdý život. Na první noc, to si nepamatuju, já si myslím, že jsem spala hlubokým spánkem a klidným, protože už jsem věděla, že tady zůstanu. Já jsem byla opravdu ráda, že mě sem přijmuli. Jsem tady velice spokojená. Já jsem byla vždycky zvyklá v tom kolektivu, já jsem se snažila vždycky pracovat. Ani nejhoršímu nepříteli bych neřekla nepomůžu".*

(B) *„Já jsem na to byla připravená. Já tady mám samý známý. Já jsem byla vždycky všude doma. Ale s paní K. si vůbec nerozumím, protože když jsem přišla dcerka, přinesla mi ostružiny. Já jsem jí nabízela, ale ona nechtěla. A já jsem potom někde odešla s dcerkou a ona do teho vlezla a kradla mě to. Dělá naschvály a lže. To je tak zlé člověk". Poprvé se mě zdálo, že sem skládala dřevo a teďka mám hrůzu, kdo zase odende z rodiny".*

(M) *„Než jsem nastoupila, tak jsem prosila, aby nás nechali s bratrem spolu, protože on je takovej pomalejší a musí pořád do něčeho ho strkat. On zato nemůže. Ještě zde mám na oddělení sestru, ale ta si s ním nerozumí. Ona pořád říká, jak ho nesnesla. No ale co jsem mohla říct, když jsem mamince slíbila, že se o něho postarám. Musím mít svatou trpělivost. Někdy mě taky tečou nervy, on mě taky někdy neposlechne, vždyť já to s ním myslím dobře, ale on zato nemůže, on má ty nervy strhaný. Když jme sem přišli dojmy jsem měla takový všelijaký, já jsem s nikým známosti nenavazovala. Až sem přišla neteř, od sestry dcera a seznámila mě s tou paní K., že ona s ní pracovala, tak jsme se dali dohromady. Jinak nikam nechodím, na žádný pokoje, klepy ráda nemám, to je svatá pravda a taky když vidím, že někdo je ještě slabší nebo nevidí, tak upozorním pojďte pomalu nebo já Vás vezmu, aby se nesvalil. Snažím se pomáhat. Sestřičky se mi líbily hned. Nejvíc jsem si zvykla na sestru …… No některý lidi tady byly taky protivný, protože když jsem sem přišla a chtěla jsem se koupat tak mě jedna hned nadala co dělám v jejich koupelně, ale co jsem měla dělat, když v našem bytě bydlí i muži a nejde to zamknout. Ale ta obslužná sestřička to hned řešila. Už jsem jí to odpustila, ona už je stejně mrtvá. Ale tenkrát mě to strašně mrzelo. První noc jsem nemohla usnout, protože to jsem*

myslela na všechno, ale na tu postel jsem si zvykla spíš jak doma. Jinak žádný kór rozpory jsem neměla, nebo abych si stěžovala, to nemám ve zvyku, nebo žalovat taky nechodím".

(A) *„Hned dobře, mě se to tady, hned jak jsem přišla tak se mě to tady moc líbilo. Dobře, nemohla bych říct, že by někdo něco někdy. Sestřičky jsou velice všechny hodný, všechny vás mám ráda, přijdou také povykládáme si. No babička mě hned upozornila, že se tady rádi hádají a já mám takové já pozdravím, promluvím s každým, ale držím si odstup, protože já mám hroznej strach, aby mě někdo do něčeho nezapletl. Ono opravdu jsou to různí lidi, já se snažím v klidu, nehádat se. První noc to už já nevím, ale spadla jsem první den z postele, ale nic se mi nestalo, babička mi říká, že su gumová. Já se cítím jako bych byla doma, já se tady cítím dobře".*

10. Činilo Vám potíže si zde zvyknout?

(E) *„Dělalo trošku, prvních 14 dní jsem byla taková nešťastná a taky jsem měla strach o syna, když sem jel z Prahy autem, aby se něco nepřihodilo, tak mi říkal, maminko já jsem rád, že jedu za tebou, a ty tady plačeš. Ale už jsem si moc zvykla".*

(L) *„Nemám potíže, jenom jsem se ze začátku strašně bála, že se zamotám tady v těch chodbách, mám špatný orientační schopnosti".*

(B) *„Ne, já jsem se vždycky s každým zkamarádila".*

(M) *„Ze začátku ty 3 měsíce než jsem se seznámila s tou paní K. a pak jak jsme se daly dohromady, tak už to bylo přece lepší, ledaco jsem jí pomohla, ona měla problémy s očima a byla čím dál víc slepá, tak za mnou přišla ať jí třeba něco přišiji nebo udělám. Z radostí jsem jí to udělala, protože jsem viděla, že na to opravdu nevidí. Já bych pomohla i každýmu druhýmu, když přijde".*

11. Máte možnost si o svých starostech s někým popovídat, s někým se poradit?

(E) *„No tak s vama si povykládám a to mě stačí. Tady s těma to musím opatrně trochu, už k ní tak velkou důvěru nemám, zklamala jsem se. Ona je taky moc stará paní.*

(L) *Věřte mě, že nerada mluvím o svých starostech, nepřipouštím si je a co přijde, snažím se sama to vyřešit".*

(B) *„Mám, ale snažím se se vším vždycky vyrovnat sama, neotravuju žádný děcka, protože každý má svý trápení".*

(M) *„Jedině s tou svou sestrou, ona je mladší ta bydlí v ……,už je vdova, ale spolu si nejvíc rozumíme. Ona mi řekne mohlo to tak být, nebo to udělej jinak. Ale je to dobrý".*

(A) *„Já nemám žádný starosti až na tu dceru, že ona takhle, ale já si postěžuju druhé dcerce a ona jí pak sama vyčiní. Nezatěžuju s ničím, i když by mě něco někdy ale nemůžu si*

vzpomenout, to víte že člověk má ty vzpomínky na všechno, na tu rodinu celou, kterou už nemáte a tak kolikrát fotografie si vezmete, díváte se a poplačete si. Ale to je moje věc".

12. Můžete se svobodně rozhodovat o svých záležitostech? Cítíte se volně nebo v něčem omezována?

(E) *„Ano. A v kuchyni mi vyhovují a to moc děkuji".*

(L) *„Ano, můžu. Cítím se volně a spokojeně, nikdo mě neomezuje".*

(B) *„No to já už jsem se rozhodla".*

(M) *„Já si ještě sama rozhodnu, ještě mi zatím paměť slouží. Nejsem omezována. Všichni mi říkají, že se mnou nejsou žádné problémy".*

(A) *„Můžu, dcerka se mě neptá, kam dáš peníze, spíš naopak všechno mi koupí. Tady vás nikdo neomezuje to spíš tady ta sousedka co bydlí vedle nás se snaží dirigovat a pak si stěžuje, ale ona má pořád ke každýmu něco. Řekla jsem ji že já nepotřebuju žádného poručníka ale dobrý zdravíme se ale už si mě nedovolí něco. Připadalo mě že mě chtěla šikanovat, tak jsme si to vyříkali. Já se snažím všechno udělat si sama, sestřičky se mě ptají jestli nepotřebuju něco ale já prozatím nepotřebuju".*

13. Stýkáte se s příbuznými, známými? Jezdíte k nim na návštěvu, i navštěvují Vás ? Jak často se vídáte? Máte možnost navštívit své původní bydliště?

(E) *„Ano, teďka na vánoce přijel syn a vzal mě do Prahy . Pro mě je to však daleká cesta. Jeho manželka se o mě moc hezky starala, ale já jsem říkala, že chcu do domova. Sem patřím. On se trošku urazil. Oni mě navštěvují, už nikde nejezdím". Domů mě zvali, ale už tam nechcu, je to všecko rozebraný, děvčata jsou moc hodný, že za mnou chodí".*

(L) *„Kdy mají čas, obě jsou zaměstnané, tak přijdou se za mnou podívat, posedí, vypijeme kafe, s dcerami se stýkám.Tak 3x do roka vezmou mě na ten hřbitov, jinak nikam nechodím, mám problémy s dýcháním, ale já už dneska nechcu jít ani dom. Jinak si telefonujeme, ale někdy jsou chvíle, kdy si nemáme co říct, ona je někdy unavená a mě se nechce mluvit, abych jí neotravovala s něčím. Když si potřebuju popovídat, tak tady je tolik lidí, nemám tady žádného nepřítele. Popovídám si se sestřičkami, takže vymluvená jsem dost. Synové si třeba taky vzpomenou až budou v důchodu. Své bydliště? Ano, když jedu v létě na ten hřbitov, tak tam sedají na lavičce, povykládáme, zvou mě na setkání rodáků, které je jednou za čtyři roky. Pozvou mě, i když nejsem rodák, to je hezké. Ptají se, jak se mám, jak se mi bydlí. Když někdo říká, já bych tam nemohla být, tak říkám, kdybys to potřebovala, byla bys tam, byla by si ráda, že máš kde být".*

(B) *„No tož kdo přijde za mnou, tak to se stýkám. Z rodiny sem nejvíc chodí syn a dcerka, chodí každou sobotu. Já mám rodinu po celý Český republice, jezdí když jim to vychází. Když*

jede někdo kolem, tak se zastaví. Nedávno jsem byla doma, syn mě vzal autem, jela jsem si pro věci kvůli pohřbu toho pravnuka".

(M) *„Ano, zatím ano. Se synovcem a jeho děckama, od bratra s neteří za mnou jezdí. Známí za mnou často chodí. Sestřičky mě sami říkají, že jsem musela být oblíbená, že za mnou tak lidé chodí. Oni nás navštěvují víc, protože já nevlezu do autobusu, jedině když pro mě přijede autem, teďka už mají auto, tak pro mě synovec dojede. Nemůžu se na tu nohu vzepřít.".*

(A) *„Ano se všemi i s vnučkami, jedna semka jezdí i s dětima jednou za měsíc. Stýkáme se. Jak mě bylo 90 tak tam byl synovec a povídá mě této ráda cestuješ tak mě vzal na návštěvu ke švagrové. Já jezdím většinou k dceři .S dcerkou i 2x týdně a s pravnučkou každé měsíc. Domů? Nebyla a nechcu tam jít, poněvadž tam bych měla moc vzpomínek a už v mým věku co já jsem s nima něco prožila, tak tam už skoro nikdo není".*

14. Pomáhají Vám Vaši známí a příbuzní s vyřizováním Vašich záležitostí, nebo jste zcela odkázána na naší pomoc?

(E) *„Ten mladší syn všechno vyřizuje, tak si semka nosí aji počítadlo".*

(L) *„Zatím se snažím sama a ty dvě děvčata, když něco potřebuji vyřídit nebo opravit tak to udělají".*

(B) *„No všechno dělá syn, on je tak chytrý člověk, dala jsem mu plnou moc a on za mě všechno vyřizuje".*

(M) *„Ano, pomáhají. Někdy taky se musím Vás něco zeptat, hlavně ze začátku mě hodně paní sociální pomohla hodně věcí vyřídit, protože já jsem nevěděla co mám dělat a kde mám jít. Za to jsem byla strašně vděčná. Když si nevím rady obracím se na personál".*

(A) *„Jedině tady ta dcerka, jinak ne".*

15. S čím vším a proč potřebujete od personálu pomoci?

(E) *„Tak mě pomáhají, aji se mě ptají, ale já pokud můžu trošku chodit, říká L.., ta lékařka, teto choď, prosím tě. Takže se umyju, ještě dokud můžu, trošku mám problém, abych nespadla, tak se trošku snažím".*

(L) *„Využívám pomoci, když něco potřebuju, ještě nikdy se nestalo, že by mi někdo odřek, když něco potřebuju vyřídit, koupit, vždycky byli ochotný. Já nedělám lidem zle. Já personál moc nepoužívám, jen stravu, vyperou mi prádlo, snažím se dělat si věci sama. Až přijde ta doba, že je budu potřebovat, tak řeknu".*

(B) *„Zatím moc nepotřebuju, akorát, že mě vynesou přes noc ten hrnec, ostatek nepotřebuju. Já si sama ustelu, snažím se jednou rukou, sestřička mě chodí cvičit s tou rukou. Chodí s chodítkem, o berly už mě to nejde, to bych spadla".*

(M) *„Zabandážovat tu nohu, to neumím, jinak jsem zatím soběstačná ještě".*

(A) *„Já tak ještě nepotřebuju moc pomoc, jedině to jídlo, že mi donesou prádlo a jinak takhle se snažím všechno udělat sama, kávu si vařím. Přijdou pobesedovat, zahrajem si karty, povykládáme si, takže takhle nic já nepotřebuju“.*

16. Pobíráte příspěvek na péči?

(E) *„Ano, dali mě to se zpětnou platností, Syn mě o to požádal, ale to připadá do domova důchodců“.*

(L) *„Příspěvek nepobírám“.*

(B) *„Pobírám, ale to jde pro ústav, skoro 4000,- měsíčně“.*

(M) *„Ne, berou ti, kterým sestřičky všechno dělají“.*

(A) *„Ano 4000“.*

17. Jste spokojena s nabídkou služeb ?

(E) *„Ano su spokojená, když něco potřebuju, tak mě všichni vyhovijou“.*

(L) *„Ano“.*

(B) *„Cítím se tu dobře, já už bych ani dom nešla, co bych tam už dělala, já už to tady nějak doklepu“.*

(M) *„Ale jo, co potřebuji mě udělají, no a to že stát na mě musí doplácet, protože mám malej důchod, tak za to já nemůžu“.*

(A) *„Já su tady spokojená, já málo slyším takže, když jsou ty přednášky, tak já na to nechodím, ale sem tam někdy du, že se podívat. Třeba teď jsme soutěžili. Kdybyste viděla co já jsem naházela balónků ráno odpoledne na dovolené, vždycky jsem naházela 5 balónků, tam jsem nehodila ani jeden. Ale cenu jsem dostala za tu snahu. Já slyším, ale špatně rozumím“.*

18. Upřednostňujete spíše samotu, nebo Vám samota vadí? Cítíte se být osamocena?

(E) *„Nemám ráda samotu. Oni často jezdí“.*

(L) *„Jsou chvilky kdy je samota příjemná, já hodně čtu, moc nevidím, nechala jsem si přivést šicí stroj, že si pozpravuju nějaké věci, ale budu muset poprosit, jestli mi s tím pomůžou, špatně vidím, takže se do toho raděj nepouštím. Bála jsem se přestěhování, ale byl to zázrak, strašně si rozumíme, jsme jak sestry. Krásný výhled, bylo to něco, čeho jsem se nemohla nabažit.Vždycky se najde někdo, když je mi smutno, vždycky se najde na té chodbičce někdo, s kým si ráda popovídám“.*

(B) *„Mám ráda klid, ale mám ráda i společnost, když můžu tak všady jdu, ale když mám problém. Necítím se sama. Já tady mám samy známý, všeci se ke mě hlásijou, já vím, že já mám potíže a každej má nějaký potíže, tak co bych se někomu vysmívala“.*

(M) *„Samota mě nevadí, ale nějaký zvlášť kamarádky taky nevyhledávám. Společnost mám taky ráda a ráda se zasměju. Osamocena se necítím“.*

(A) *„Já mám ráda samotu, já jdu ráda sama na procházku, já nerada s někým, to se pořád mluví a já když jdu takhle sama, tak to já si prohlížím všechno a tady jsem taky ráda sama, to já si takhle někam zalezu, když si potřebuju povykládat tak si sednu s babičkou, povykládáme, i když jí moc nerozumím ji, my jsme obě dvě nahluchlí, tak na sebe vždycky voláme a co jste povídala? Necítím se osamocena, poněvadž přijdu ven a pořád někoho vidím“.*

19. Jaké preferujete bydlení – jednolůžkový/ dvoulůžkový pokoj? Proč?

(E) *„Já radši ve dvoulůžkovém, když je hodná paní, tak je to o hodně veselejší“.*

(L) *„Když jste s člověkem, který se s vámi baví slušně a nepošklebuje se mi, myslím že by mi bylo strašně smutno samotné. Neprefuruju úroveň bohatství, ale musí člověk být lidský. Sestřičky jsou veselá kopa a když si někdy dělají legraci, jsem ráda, zasmějeme se“.*

(B) *„Ne, já nechcu být sama, já se s ní nebavím, ona přijde zrovna tam, kde já. Já říkám, kdo se narodí, má nárok také na to, aby umřel a když mu to den po dni přibývá a oddaluje se ta smrt, tak je šťastnej, že něco prožil“.*

(M) *„Na jednolůžkový pokoj nemám prostředky a dokud je tu bratr, tak musím být s ním. Už mě to nabízeli, ale on by byl ztracenej, nic si nepamatuje, nic by neměl“.*

(A) *„Jsme tu 2, teď už nechci jednolůžkový. Když jsme bydleli v tom maličkým pokoji tady vedle, tak to jsme si šly jedna druhé na nervy, poněvadž jsme se tam žduchaly, ale teďka je to tady pěkný, tak nám to vyhovuje. Když se nebavíme, tak tu máme pobytek, kde si sednu, nebo jdu ven“.*

20. Jste spokojena s přístupem personálu?

(E) *„Ano, jsou slušní. Když jsem potřebovala vyměnit žárovku, tak pán hned došel, a vyměnil mi ju. Všichni jsou tady slušní“.*

(L) *„Zatím ano, někdo...., ale zas to toleruju, protože mají hodně práce a pozornost nevyžaduju, s kým se zastavím, ten to slovo prohodí. Když jsem potřebovala poradit, nikdo mi neřekl, že nemá čas. Vždycky se někdo našel, kdo mi poradil. S každým vyjdu, snažím se“.*

(B) *„Su, nechybí mi nic. Sestřičky jsou na mě hodný, každá mě pozdraví. Když odchází, zase řekne dobrou noc na noc“.*

(M) *„Ale jo, se sestřičkama nemám žádné problémy a když potřebuju… “.*

21. Pociťujete, že by se za poslední roky něco změnilo (v péči, přístupu..)?

(L) *„Nezdá se mi, že by se něco změnilo, já si myslím, že když si člověk umí udělat sám, tak ten personál to vidí a jsou rádi. Oni tady vyperou, s kuchyní jsem spokojená. Kdo není*

spokojený, ať si zajde do restaurace. Já nejsem zhýčkaná, abych požadovala, nějaké extravagantnosti. Jsou lidé, kteří to mají doma jinak a když někam přijdou, tak nad vším ohrnují nos".

(B) *„Vadí mi ta moderní postel, já tady spím jak na střeše, kdyby tady bylo normální železný lůžko s matrací, já se do té prostřední zabořím, pod hlavu druhá, třetí pod nohy".*

(M) *„Ani ne, myslím nic. Některý ty pomocnice jsou neochotny. Já to přejdu myslím si svoje. Co naděláte. A třeba to taky tak nemyslí. Ale to víte je nás tady hodně a mají hodně práce. A já jsem uznalá, že se jim ani nedivím".*

(A) *„Nic tady není změněny, já jsem tady spokojená, kdyžtak jdu dom, tam mám rodinu, která o mě stojí, hlavně dcerka, její muž taky, vnoučata vidím taky jednou za měsíc, tak su spokojená ve všem".*

22. Jak byste hodnotila kvalitu péče o Vaší osobu?

(L) *„Cvičit nemůžu, protože se zadýchávám a pak je opravdu mi zle, jinak můžu všechno, chodím dobře zatím, chodím hodně na procházky, chodím si kde chci".*

(B) *„Je o mě postaráno, co můžu se snažím, co mi nejde mi pomůžou".*

(M) *„Já se obejdu, zatím, až nebudu moci tak to pak ohodnotim. Ale třeba, když jsem měla tu nohu, tak to jsem je musela volat i v noci a to mě rády udělaly".*

(A) *„Jsem, já zatím nepotřebuju a když něco chcu, tak to hned mě vyhoví, když požádám tak udělají co chcu, oni jsou vlídný tady všecky".*

23. Vaše poznatky, co Vám zde vadí, chybí, co by jste zlepšili, aby byl Váš život zde kvalitnější a vy byla spokojena?

(E) *„Je tady jedna paní, co za ní chodím a ještě za jedou a povykládám si s nima a oni jsou taky spokojený. Nechybí, jenom káva, ale to prej nemůžu, měla jsem teďka slabej infarkt. Su spokojená, akorát, že někdy je člověku smutno, ale já už jsem byla 15 let sama, tak už su zvyklá, ale to má každý. Chodí pan farář, tak se pomodlíme, dá mě hostiu. Teď mě chybí ta moje spolubydlící".*

(L) *„Ne, nechybí, já jsem spokojená tak, jak to je, to co já potřebuju, to se mi udělá, co mi nemůžou udělat, udělám si sama. Budu ráda, až budou mít o mě péči, až nebudu moct, to budu vděčná".*

(B) *„Mě chybí jenom ta pitomá postel. Já nic nepotřebuju, vzduchu mám".*

(M) *„Co mě vadí? Některý ty klepny a že se moc platí. Já šetřím každou korunu, ale zatím se mi nestalo, abych zůstala něco dlužna, snažím se abych vyšla, vždycky. Změnit? Ani nevím. Když mě některý to jídlo nechutná, nebo to nemůžu, tak si to musím změnit, protože mám jít na operaci s tím žlučníkem a některý jídlo mě opravdu nesedí, ale to si můžu odhlásit nebo si vzít*

balíček. Spokojená celkem jsem. Taky jsem dostala tu tuberkulózu, tak to mě taky mrzelo. Ráda vzpomínám na pana primáře…., protože oni mě opravdu zachránili. Život jsem neměla jednoduché, já jsem od mládí hledala zdraví. Od roku 55".

(A) *„Nevadí a nechybí mi nic. Máme tady pěkny dva pokojíky, teď máme vymalovany, soukromí máme taky tady spolu a jídlo je taky, to víte vždycky to není tak jak má být že? To doma si uděláme tak jak chceme, ale doma se to taky nemusí podařit. Mě maminka říkávala, když chceš něco udělat, neříkej nikdá že to neumíš, dívej se, aby ses to naučila".*

24. Jak jste trávila dříve volný čas?

(E) *„Byla jsem hodně zaměstnaná, nakoupila jsem cestou, měla jsem 3 mužský a manžel chtěl, abych dělala teplý večeře. Takže jsem se starala o své blízké a domácnost".*

(L) *„Já jsem toho volnýho času moc neměla, byli jsme velká rodina".*

(B) *„Já jsem nikdy nezůstala sedět 5 minut bez práce, co já jsem se nadělala ruční práce, a teď v tom také pokračuji a potom práci na zahradě".*

(M) *„No to jsme většinou chodili shánět si topení do lesa, když jsme mohli, pokud jsme nemohli tak pletení a zašívat a všechno".*

(A) *„Já jsem hodně cestovala, to jsem byla pořád někde, třeba i 3měsíce, já jsem byla málo doma, já jsem věčně byla u synovců, hodně trávím u dcerky na chatě, tam máme dva velký bafany a zahradu velikou".*

25. Měla jste nějaké záliby, koníčky před nástupem do domova? Navštěvovala jste kulturní akce?

(E) *„S manželem jsme koupili chaloupku. Manžel byl po infarktu, chodila jsem s ním každý den na procházku. Co jsem mohla, tak jsem šla, hra na housle a na klavír, ale pak jsem přestala slyšet a tak jsem trochu přestala".*

(L) *„Zašli jsme někdy do vedlejší vesnice zazpívat si, ale spíš jsme byli doma, manžel byl pracovitý člověk, měli jsme havětě plný dvůr".*

(B) *„Ruční prácu a okolo domu".*

(M) *„Pořád to pletení, když jsem byla na něho nejvíc naštvaná, tak jsem si vzala pletení, abych nemusela mu nadávat. To mě uklidňovalo a do dneška uklidňuje, opravdu, protože když mě něco mrzí a moc mrzí, tak já si vezmu pletení a už na to nemyslím, musím myslet na tamto, abych nespletla, protože u dečky to je těžký, to jak zapomene, tak mužete třeba tři, čtyři řady zpátkovat. A ráda čtu. Jezdím si i půjčovat knížky i do knihovny ve městě. Domluvím se s těma co mají na starost tu výchovu a oni mě tam zavezou na vozíčku. Sama bych tam nedošla".*

(A) *„Měla jsem zálibu hlavně v dětech, já jsem nešla na dovolenou bez nich a bez vnoučat. Já jsem pracovala hodně ve výboru žen a ve škole, to mě bavilo, na brigády chodit, já jsem*

dělala předsedkyni skoro vždycky všude a taky sama jsem se snažila a když se mi něco nepodařilo, tak to jsem si sama sobě dávala vinu, že se něco nezdařilo, tak to mě moc bavilo. No my jsme hodně do divadla chodili, a když jsem byla mladá tak do kina, taky jsme si šli na ples zatancovat a zazpívali jsme si rádi".

26. Pokračujete v nich dosud? Jsou Vám dostupné a umožněny?

(E) *„Teďka jsem byla na ty zpěvy. Podle svého zdravotního stavu. Teďka nevidím a po mrtvici špatně slyším, sleduju jenom zprávy, na to levý oko moc nevidím. Jenom si zapisuju, co jsme měli k obědu a co se přihodilo každý den, co se mi událo. Luštím sudoku, procvičuju si paměť".*

(L) *„Hodně čtu a přečtu všechno, luštím taky, ale už mě mozek nějak moc nefunguje, zapomínám na některý věci. Co vím, vyplním a co nevím, zavřu. Ta mozkovna stárne. Zúčastňuji se ráda, když tady přijedou nějaký ty zpěváci třeba, ale ty zájezdy, to mi chybí, už na to nejsou finance".*

(B) *„Když nemám ty potíže a můžu jít ven tak jdu a poplkám si".*

(M) *„Zatím mě to jde. Můžu, dělám to na pokoji, protože já tam mezi ně nemůžu jít kvůli tomu, že se tam dělá z vlnou a já jsem na vlnu alergická a já bych se osypala. A potřebuji k tomu klid a soustředit se. Teď dělám na vánoce hvězdičky".*

(A) *„Sama málo slyším, málo vidím tak co teď můžu, ráda bych zašla do nějakého kroužku, ale málo rozumím, takže nerada chodím někam. Je mi to umožněno, zajdu se podívat, ale moc z toho nemám nikdy, já neslyším co tam říkají, tak třeba když hrají nebo tancují. Ale když tu hrají a zpíváme si u toho, tak to se cítím jak v mladých letech, to se mi líbilo".*

27. Svůj den si raději organizujete sama), nebo raději s pomocí personálu?

(L) *„Sama".*

(B) *„Já si to organizuju sama, když můžu, jdu i cvičit a když nemůžu… ".*

(M) *„Zatím sama. Já si ustelu, umyju se, pak jdu na snídani. No a pak cvičíme, když je cvičení cvičím. Těším se na tu soutěž co teď trénujeme. Bude to zábava".*

(A) *„Tak jim nemusím říkat, když jdu ven řeknu vrátnému. Sama si organizuju".*

28. Preferujete spíše individuální práci nebo práci v kolektivu?

(E) *„Práci v kolektivu, akorát na ty práce nevidím, mám strach, teprve od loňska mám brýle a tak mám strach, aby se to nezhoršilo".*

(L) *„Chodila jsem ráda na tu ergoterapii, protože jsme si popovídaly s těma ženskýma, ale když už na to jedno oko vůbec nevidím a na to druhé vidím málo, tak abych něco nepokazila, raděj nedělám nic, ale ráda tam jdu, jenom je mi trapný, že nemůžu nic dělat".*

(B) *„Nevadí mě nic, já můžu pracovat sama i dohromady, ráda vyšívám, pomáhám i sestřičkám s vyšíváním“.*

(M) *„Raděj samostatně, protože to je dost zodpovědny a na to musím mít klid a úplně se soustředit. Na čtení taky potřebuji klid. Když sleduji televizu, tak poslouchám televizu, když čtu, tak čtu. Dívám se na zprávy, hlavně proto, že mě to štve s těma příplatkama, protože člověk má hlavu ve smutku pořád. Je to tak“.*

(A) *„Raděj sama, ten důvod je to, že nerozumím, mě se tam v dílně třeba moc líbilo, ale jak špatně vidím tak mají spíš práci se mnou, ne že já něco udělám. Když nerozumím tak se mezi moc lidma cítím taková méněcenná, když jsme dvě stejný tak jsme na to dvě“.*

29. Vyhovují Vám nabízené aktivity a akce pořádané zařízením, využíváte je?

(E) *„Ano, pokud můžu“.*

(L) *„Ano a využívám je“.*

(B) *„Využívám, pokud stav dovolí“.*

(M) *„Ano, v plné míře. Pokud můžu, nebo nejsu nemocná, cítím se dobře, tak jo. Jsem spokojená. Jenom mě mrzí to, když nemám s kým jít do té knihovny a já sama jít nemůžu“.*

(A) *„Málokdy je využívám, já využívám knihovnu“.*

30. Jaké jsou Vaše oblíbené činnosti v současné době?

(E) *„Píšu si ten deníček, mám ráda v televizi soutěž Kvíz, 5 proti 5. Ty tance mám moc ráda, to se dívám od začátku do konce. Píšu zajímavosti, co se děje ve Vyškově. Ráda chodím na vycházky“.*

(L) *„Ráda si popovídám, rády si někdy zazpíváme a někdy zahulákáme. Čtu, luštím křížovky, ráda si povykládám“.*

(B) *„Všecko, já budu plést, já budu vyšívat, jen kdyby bylo co“.*

(M) *„Pořád to háčkování a pletení. To mě nejvíc baví. Dokud mě to baví, tak to ráda dělám. A zašívat sem tam musím něco, když nějakej ten knoflík se utrhne, tak si to udělám. No tak když to ještě stačím, tak co. Když je něco složitějšího, tak to udělá paní švadlenka“.*

(A) *„Nejradš jdu ven. Hned po snídani se obleču a já to projdu, chodila jsem dost daleko dokola, teď už jenom tady kousek a jak to cítím v noze, už mi moc nechce jít, tak to zkrátím. Ale ne do města, jenom do přírody. Ráda čtu a ráda hrám karty, věříte, že i ráda je hrám sama? Já se lepší v nich vyžívám, ale hraju i s ostatníma, to se pravidelně scházíme. Tím čtením si procvičuju paměť, já jsem hodně ráda čtla historické knížky, ale teď už ne, protože tam je hodně těch letopočtů, nebo ty jména všechny, to si pak všechny nepamatuju, ráda čtu, ale oči mě bolijou“.*

31. Vyhovuje Vám rozsah nabízených aktivit?

(E) *„Mě to tak stačí. Já jsem ráda, že si odpočinu těm očím, že si odpoledne lehnu. Příliš by mě to unavovalo“.*

(L) *„Opravdu mi tady nic nechybí, když chybí, tak si něco najdu, co mě zaujme“.*

(B) *„Nechybí mi nic, jenom mě chybí nějaká ta práca do té ruky, když je něco a můžu já všady jdu“.*

(M) *„Ale jo. Tak jedině bych ještě někde po tem okolí Vyškova, někde podívat se, tím autem jak loni jsme jezdili, letos jsme teda ještě nebyli nikde. Třeba k nám. Tam je třeba ten doktor Alois Musil, ten cestovatel. Tam má všechno. Rodnej dům, má tam desku pamětní na domě a krásnej pomník, na hřbitově je tam převezenej a pochovanej. Oni ho převezli z těch Čech, on byl někde v Čechách pochované ve Štenbergu nebo tam někde a v 68roku, měli jeho 100leté výročí narození. Takže to byla taky velká sláva. A na městě má jeho prapraneteř ordinaci. Paní doktorka … …Její maminka se o to stará“.*

32. Jaké zájmové činnosti byste v zařízení uvítala, jestli vám tady něco chybí?

(L) *„To je podle toho, co člověk může dělat a co nemůže. Jsem ve věku, kdy mě odchází zrak a mozeček, už nedokážu tak přemýšlet, nejsem tak pohotová, jak jsem bývala, tak to se člověk raděj vyhne, aby si nedělal ostudu“.*

(B) *„Já vám říkám další práce, snažím se tou rukou všecko udělat, i když se mě třepe. Každý den ráno po páté hodině se probudím a té tři čvrtě hodiny cvičím“.*

(M) *„Nechybí, to ne“.*

(A) *„Já opravdu nic nepostrádám“.*

33. Přemýšlíte často nad svým životem?

(E) *„Přemýšlím často, byla jsem vcelku spokojená, manžel taky, protože jsem dost ráda vařila, manžel mě každý den chválil. Zpravovali jsme chaloupku, byla tam zahrada“.*

(L) *„Nad něčím přemýšlím, na něco velice ráda zapomenu a nechci na ně myslet, protože mě rozbolaví. Na něco si ráda vzpomínám, třeba na dětství. I když nebylo žádné bohatství, neměli jsme dostatek všeho, byli jsme tak nějak spokojenější všichni. Dneska jsou ty lidi strašně náročný, sami na sebe, na druhý lidi a nemají rádi, když jim někdo v něčem oponuje nebo má jiný názor na věc. Když se na vás někdo šklíbí, to mi není dobře kolem duše, protože vím, že ten člověk byl na tom kdysi třeba tak jako já, ale dneska se třeba domohli nějakého majetku...“.*

(B) *„Já si to tak zpytuju celej ten život a říkám, takovou školu, jakou já jsem dostala za život, nedostal nikdo. Když jsem sloužila a paní mě něco poradila, musela jsem jí políbit ruku“.*

(M) *„No to se mi promítá jak jde film. Přemýšlím, hodně a vzpomínám na to všechno. Na ty bronchoskopie, jak jsem musela chodit, když jsem se léčila na ty plíce. To bych nepřála nikomu. Teďka už to říkají, že to je už úplně něco jiného, ale já když jsem tam poprvé šla, tak jsem šla z radostí, nevěděla jsem na co jdu, ale jak už jsem šla po druhý, tak už jsem šla se strachem a to už mě pan doktor hlídal, protože mě tam něco natrhli v krku a mě to krvácelo. Teďka jak jsem byla předloni s těma průduškama, na tom plicním, to už bylo něco jiného. Pan primář říkal, že už tam nemám jenom něco, ale celej orchestr. V mládí jsme hlídali jeden druhého, protože já jsem se šesti sourozenců. Nejstarší bratr, ten už teda nežije od 65 roku. Byl jako mezi prvníma nasazenej v Berlíně za protektorátu. A tatínek byl nemocnej, on měl nějakou krevní nemoc. Dnes už je to dobrý, dneska by mu to vyměnili tu krev a bylo by to dobrý, ale tehdy to ještě nešlo, takže on byl osm měsíců, bez toho, aby, byl doma, v nemocnici v Brně. A tak nás maminka řídila sama, chuděra, chodila prát po lidech. Ani bych nechtěla, aby se to vrátilo“.*

(A) *„No tak já vzpomínám hodně. Tak já teďka to beru od začátku od teho dětství jak jsme si hrávali, i když byla velká bída, to člověk vzpomíná, já si ráda vzpomínám na zlý i na dobrý. Já jsem měla přátelé a vždycky jsem si myslela, že mě nemůžou zklamat, ale pak je to jinak“.*

34. Které životní období bylo pro Vás nejšťastnější?

(E) *„Moc se mi líbilo, když jsem byla mladá“.* (vzpomíná na setkání s panem Emilem Zátopkem, když ještě nebyl známý).

(L) *„To, když jsem měla malé děti a byly zdraví všichni. Děti byly zdraví a slušný a to jak žijou dneska, to je jejich věc. To už je z mojí kompetence pryč“.*

(B) *„My sme se měli s manželem rádi, on nechodil ani do hospody ani nepil a my sme se doplňovali, strašně jsme se měli rádi“.*

(M) *„Nejradši jsem byla, když jsem byla v té sanatorce na Buchtově kopci, to mě bylo 24 let, a tak jsem tam byla celej rok, od tama jsem byla převezena do nemocnice v Brně do Bohunic. A tak hodně na to vzpomínám, protože nás tam bylo 30 mladejch lidí na lehárně a veverky po nás pěkně skákaly. Ty byly chytrý, celej ořech si nevzala, ale jak jsme ji ho rozlouskli, hned byl pryč a piškoty měly rády a to já sem se cítila nejšťastnější, protože já když jsem pak přišla pak domů, tak matky zakázaly kamarádkám, aby za mnou chodily, aby nedostaly tuberu. Měly strach. Na to nerada vzpomínám. Cítila jsem se méněcenná. Tenkrát jsem užívala jenom denně 35 prášků. V 18 letech jsem dostala zápal plic, ale z toho jsem se dostala, tehdy jsem byla na gymnázce, byla už nemocnice vyškovská, byl tam primář …. A ten mě říkal, holka, vy můžete 4x denně pánu bohu děkovat, že Vám nezůstalo nic na plicích. No a potom jsem byla zaměstnaná v lese, na zdravím vzduchu pořád, a byl mokrej rok a my jsme sušili louky a chodili jsme po kolena ve vodě, tak jsem dostala kašel, ten pořád neustupoval, pak jsem dostala teploty, tak jsem měla angínu. Až té angíny jsem se dostala tak mě poslal pan doktor …… na plicní, no a tam už mě zjistili, že mám nález. Tak jsem byla od 54 roku od listopadu do března 55 roku ve vyškovské*

nemocnici na plicním a pak jsem byla přeložena do té sanatorky na Buchtově kopci, to jsem tam nastupovala v dubnu v 55 roku a vrátila jsem se v 56 roku 19. března. Skoro celej rok jsem nebyla vůbec doma. Tam jsem byla šťastná. Ale jak jsem přišla domů, tak ty mamy těm kamarádkám zakázaly za mou chodit. Ale jak už jsem se dostala z teho a jak jsem šla zas do práce tak už se to zas urovnalo. Byly jsme takovej pětilístek. Takový veselý maškary dědiny. A tak jsme si daly závazek, že jak se bude některá vdávat, tak pozve všechny na svatbu, tak první se vdávala Jarka, kámoška, tak jsme byly na svatbě, no a pak se to rozpadlo".

(A) *„Ježíši ono těch chvílí bylo dost, jenom si na něco vzpomenout. Tak třeba měla jsem bratra, kterej šel od 18 let do světa a vždycky šel někde, tam si vydělal peníze a šel dál a tak on prochodil celej svět. On uměl 9 řečí a vždycky za 10 let se objevil tak to jsem byla ráda, poněvadž mě měli všeci tři hodně rádi, oni byli o hodně starší než já, to jsem byla vždycky hodně ráda, když jsme se shledali. A když jsem se vdala, tak jsme chodívali každou nedělu za rodičama, je těch vzpomínek pěknejch mám moc, to by se dalo vykládat dlouho".*

35. Co bylo v životě zvláště obtížné?

(E) *„Protektorát, zavřely se vysoké školy, syn nestudoval. Když byla první promoce, děkoval mamince".*

(L) *„To byla ta doba, kdy jsem ovdověla a když jsem překročila ten stupeň z tý bolesti, takovej ten neklid, než jsem se dopracovala toho klidu a dneska jsem opravdu spokojený starý člověk".*

(B) *„Chodila jsem uklízet a právat, aby byla nějaká koruna a nebyly dluhy. Za dva dni jsem vydělal 30 korun".*

(M) *„No když umřel tatínek a maminka nemohla. A potom bylo moc obtížné, když maminka už nemohla chodit, ona umřela v 79 roku. A v tom 79 roce to bylo pro mě moc obtížný, když jsem musela zůstat s bratrem doma, bez prostředků, jenom jsem vždycky měla zaplacený 3 dny. A ještě bylo to dobrý, že to bylo uzákoněny, že mě nesměli to místo obsadit, že mě ho museli udržet, abych nezůstala bez prostředků. A na maminku nic, to mě maminka živila z teho".*

(A) *„Maminka když zemřela, tak to bylo bolestivý hodně a tatínek pak. Potom sestra,bratři, švagr,manžel, všeci,tak to bylo takový nejvíc bolestivý".*

36. Jaké jsou Vaše plány do budoucna?

(E) *„To mi tak stačí. Děvčata z pošty za mnou chodí. Fanynka tady říká, že už nechce žít, ale já bych ještě nějakej čas tu byla ráda. Eště su ráda, že su tady".*

(L) *„Nedělám si plány a celkem jsem spokojená".*

(B) *„Umřít, opravdu".*

(M) *„Jaký já mám přání, já bych si přála, jak náš tatínek, ten šel spat…., spíš aby se mnou neměl nikdo žádnou práci, abych nemusela obtěžovat lidi, nebo abych nebyla nějaká bezmocná a tak“.*

(A) *„Vždyť to už k ničemu není, tak kdybych mohla ještě cestovat, byla tady pravnučka, má teď malého, on je takovej hezounké, já povídám kdybych tak mohla být u tebe, abys mohla chodit do práce a ona říká babi, 20 let by stačilo kdyby se vrátilo, tak bys mohla. Teďka nemají pomoc žádnou“.*

37. Přemýšlíte někdy o konci života? Mluvila jste o tom s někým? Máte možnost si s někým o svých pocitech popovídat?

(E) *„Ano, přemýšlím a každej den se pomodlím ke svaté Terezce a svatému Antoníčkovi. Už nemůžeme být sami. Už tady budu 2 roky, letí to“.*

(L) *„No to je věc, o které musí přemýšlet každý, ale nedělám si o to starosti, doufám, že ten můj konec života nebude tak strašný, že prostě, jak ten život přišel, tak odejde a konce se nebojím a nedělám si žádný starosti a doufám, že mi moje děcka vypraví pěknej pohřeb. O svých pocitech nemluvím, ty lidský věci se vždycky nějak vyřeší, některý vyřeší čas. A někdy člověk, když přemýšlí moc nad něčím, že něco chce, tak se mu to zrovna nesplní, co si přeje a pak je víc zklamanej než spokojenej. Jenom sem vždycky říkala děvčatům, nikdy mě nenechte, abych trpěla, abych byla sama“.*

(B) *„To já říkám každej den, kdybych se tak ráno už nevzbudila. S nikým o tom nemluvím. Já jenom vím, že kdo se narodí, musí aj umřít. Já bych nejrači už odešla“.*

(M) *„Ne, to si vůbec nepřipouštím. Nemluvila, až to přijde, tak to bude. S nikým o tom nechci mluvit, raději si to nechám pro sebe. Chci si život užívat podle možností“.*

(A) *„Přemýšlím a vždycky si říkám a myslím, že by mohla být kniha o tom napsaná. Jak dobrý tak zlý. Mluvívám s dcerkou“.*

38. Kdyby jste se měla znovu rozhodnout, zůstala byste raději ve svém původním bydlišti, nebo by jste raději byla u svých příbuzných, známých. Jste ráda, že jste v domově, nebo by jste vše změnila?

(E) *„Ne, už bych nemohla, opravdu, už bych nemohla chodit nakupovat. U dětí taky ne, pořád jezdí do ciziny. Ano jsem ráda, už vidím, že opravdu nemůžu být sama. Když jsem sem jela, tak jsem říkala synovi, to je moje poslední štace“.*

(L) *„Ne, nebyla. Já bych vždycky, podle mých zkušeností, tíhla do takového dle zařízení, kde bych nemusela nikoho prosit a otravovat a je tu někdo, kdo mě poslouží ke koncu. Už je to můj domov, jsem tady přihlášená k trvalému bydlišti. Už je to můj domov a doufám, že bude poslední. Nechtěla bych už nikde k rodině, nikde a už bych nechtěla nikdy s nikým bydlet*

s rodiny. Každá ta rodina má svoje pro a proti a jsou tam dva, manžel a manželka. Manžel chce být třeba s tou manželkou, ale manželka by třeba ráda byla s tou maminkou, ale musí brát v potaz, že taky jednou zestárne a třeba bude potřebovat toho muže nebo muž ji. A rodina má být rodina, v každém případě. A vím, že kdyby mě neumřel manžel, byli by sme spolu a tak to má být. Starý lidi mají být sami, kde by měli místo a hospodařili by spolu a kdyby nemohli, byli by tady".

(B) *„Zůstala bych raděj sama, tam jsem byla taky sama, toťka jsem šla sem, já jsem beze všeho šla. Považuji to zde za svůj domov a děkuji za to, že je to tak vymyšlený, že se o ty starý lidi aspoň trochu starají. Někomu se to nelíbí, že to nebo ono, já říkám co chcete, vždyť máme voprany, umyty jsme, najezeny jsme, donesou nám to až pod nos a kdybych mohla jít k tomu stolu, jenomže já nemůžu. Já si toho dokážu vážit".*

(M) *„Kdybych mohla, tak bych zůstala doma, ve svém bydlišti. Ale jinak bych nerada někoho obtěžovala. Ale těžko bych tam mohla být, protože už bych se nemohla vůbec obejít sama, protože už mě jde 79 rok. Na svůj domeček nikdy nezapomenu, vzpomínky zůstávají. Ale Domov důchodců považuji teď za svůj domov. Co mě zbývalo jiného, jiného mě nezbylo nic. Než musela jsem si zvyknout. Jak nemáte svoje děti tak, ….nemůžete nic. A někdo je má a stejně je taky sem dávají, taky je tady odkládají, tak co. A já jsem radši, že jich nemám, protože…. Náš dědeček ten vždycky říkával, že jsou lepší někdy cizí lidi, než svoje rodina".*

(A) *„Neměnila bych, byla bych v domově. Já su tady ráda a vím, že su stará a že vždycky bych nemusela být…Já dceru mám hodně ráda, ale já ji říkám pořád, abych s tebou byla, tak já bych nebyla. Tady já mám takové klid, žádné mě neřekne nic také, že? Mám všechno, co potřebuju, nic mě nechybí. Co potřebuju to mě donesou, ale nešla bych z domova. Požaduju to tady za svůj domov a kdyby nebylo toho vyřizování s tou občankou a všechno kolem tak bych to už tam zrušila a dala si bydlište sem. Ale vono je to jedno, já myslím, že na tom nezáleží. Já říkám dcerce, když já umřu, já nechcu žádnej pohřeb, odvez mě na kremačku, tam jenom rodina, rozloučení, pak vem popelnicu, rozsyp ten popel po zahradě, kde jsem nejradš sedávala a tam budete na mě vzpomínat.*